

A sample of the 'Blackletter' typeface, showing various characters in a dense, gothic script.

Տարեկան գինն է- 100 դրամաւ չ
 Վեցամսեայ ո ո 55
 Մեկ ամսեայ չափ տալին 40 փարայ է
 Երկու ո մեկ ամիսը ո 30 ո ո
 Երրու ո ո ո ո 20 ո ո
 Ստորագրութիւնն ըր կանխիկն են
 Ստորագրութիւնն ըր ամեն ամսոյն 1 ին
 16 ին կր ստիմն

Գուրու երթալիք ընդգրկեալուն շաբաթուն
ճարիրք աւանդին վրայ է ։
Լազարյայ վերաբերեալ նամակ կամ որ է
էջէ գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղ-
ղուի ։ և առայց շաբաթուն ճարիրք խը-
կղին վրայ է ։

ԱՌԳԱՅԻՆ, ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱԿԱՅԻՆ

ԲՈԳԼՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

U.2 UU 3 1 6

Աղբյուրն շատերարականն մըայ : Սուրբ փրկ.
 չի հիւանդանոցին մէջ հըած նոր կարգադրութի
 մը : «Նամակ մը :

ቶርኒህቶህፋህኒ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ :

ԳԱՂԱՎԱՅ: Նախագահ իշխանին ճանապարհորդութիւն.
 ԵՆԸ: - Օրին ջերմութիւնը և անկէ պատճառած
 փրաներ:

ԱՆԴՅԱՆ՝ Նոր ընտրութեանց մէջ յուզեալ խնդիրներ։

- Մինչեւ հիմա ընտրուած պատգամաւորները։
- Խնդրից աւերութեան վերջին եռամսեայ եկա-

մայր հաշիւը ։ Բեկիւրի մէջ պատահած խը-
ռաւում թիւն մը ։

ԲՈՒՈՒՄ ։ Վ . Թաղաւորին ճանապարհորդութիւնը ։
- Բռուսայ կայսրական զեղրատանին Բեղըը
պոյս կ'ըստանաւ ։ - Հռէտի թաղաւորին ճանա-
պարհորդութիւնը ։

ՀԱՆՈՒՄ : Օգին Չերմեթեան սատկուածիւնը :
ԳԵԼՏԻՔԱ : Պաշտօնէից հրաժարիլը :
ՍԱՐՏԵՐՈՒՄ : Խորհրդարաններուն գրգռիլը :

Ի ՕՐԻՈՒԿԱԼ : Երբայսորդի իշխանին երգումը : - Մահ
մանադրու թիւան մէջ փոփոխու թիւն :

ՀԱՆԿԱՍՏԱՆ: Ռանդոմնի հայոց վիճակը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

U. S. F. B. 16

[illegible]

ኒ ሂ ስ በ ኩ ሂ ፊ ታ ፡

(1) Երեւոյն պահանջները վերայ :

Վաստիարակութեան ազգին մէջ չի յաղոցելուն նիւթական պատճառներուն մէկն ալ հարկաւոր եղած դիրքերուն պակասութիւնն է ըստ էինք (տես հատ, Զ.), ահա աս օր ալ այս կարծիքս կուզեմ հաստատել: Վայց ազգին մէջ հարկաւոր շատ գիրքեր պահատ է ըսած ժամանակս, կտակածելով որ շատերը կարելի է պիտի դժգոհին ու իրենց շինած օգտակար գիրքերը պիտի մէջ ետբերեն, որ մէկը իրենց ընտիր թարգմանութիւնները ուր մէկն ալ իրենց ծախիսքը տպել տըւածները, ու զանոնք իմ կողմէս իբր թէ ոչինչ համարած կարծելով տպել քախտութեանս գէմ պիտի բողբոքեն. ուստի այս կարգ երախտաւոր անձանց անհիմն կտակածը փարատելու համար, կը փութամ նախ անոնց աղաչելու, որ ազգին հարկաւոր շատ գիրքեր կը պակսէ ըսած ժամանակս, զիս ալ չի դնեն այն անպիտան ու աղբիւրսիս իշամեղուներուն կարգը, որ իրենց բոլոր գործըք շարութիւն գրգռելէն ուրիշ բան մը չըլլալով՝ միշտ ուրիշն շինած ունեցը կ'ատեն ու ասդեքախտութեամբ անոնց արգիւնքը չեն ձանձնար, կա՛մ թէ միտքս բիւ մ'ալ աւելի յայտնի կերպով զուրցնելով՝ չեմ ուզեր անոնց կարգը

* *Stn* *Id* 4-5-6-8-9-10-11-12-13-17-18-20.

անցնիլ, որ աղբիւն մէջ մինչեւ այսօր
տապուած գիրքերուն մէջ Բաւարանի
ու Քերականութիւններէ զատ ուրիշ բան չի
կըցեր տեսնել. վասն զի այս կերպ
կարծիքը ոչ միայն անհասարին կու-
րուածիւն մը եղած կ'ըլլար, այլ և ան-
միտ ազգայնամուծիւն մը. ինչու որ,
ամեն աղբիւնի լեզուն իր բոլորատապած
ու տառաւոր գիտութեցը և իմաստները
հիւրըլլալուն, և ինչո՞ւնե՞րուն բանալին
ու գոմարանն ալ բաւարաններն ու
քերականութիւնները ըլլալուն, մէկը
ինք վերջին աստիճան անմիտ ու ամե-
նառիչք ըլլալու է, որ բաւարան ու
քերականութիւն շինողներուն բազմա-
վաստակ ու բեղմնաւոր արդիւնքը ու
չինչ համարէ. ասանկ մարդիկ հար-
կաւ մեր բազմեւթախ սրբոց Սա-
հակայ ու Մեռտայ պարիւնքն ալ
ու ոչինչ կը համարեն, ըստ որում՝ ա-
նոնք ալ աղբիւն գիրքերը գտան, աղբիւ-
նքերականը շինեցին, և քերական-
ներն ալ բաւարաններուն ու քերա-
կանութիւններուն նիւթը կամ՝ տարեբըր
ըլլալուն՝ հարկաւ անոնք ալ ոչինչ բա-
նէր եղած պիտի ըլլան (այս այս կարգ-
մարդոց սխալը՝ լատին հեղինակներու
վիճալը հատատալը աւելի յարմար
գտաւրալ՝ հօս Յոսեփ Սքալանի մէկ
վերտառութիւնը կը զննմ, որուն բը-
նագիրը հարկաւ իրենք գոց գիտցած
պիտի ըլլան :

1. Թե՛ անգուժ լճիւ

Խիստ դատաւորի

Կըտտամա՛հ տանջան
 ու մեք սպառնացի ,

(1) የጥቅም ሆኖ የሚያገለግል

တကယ့် ဂုဏ်ရှိသူ

Q. f. 7. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849.

դըւանս երկտըեւ

Քանզի զամենայն՝

Հայկական զորք

Պարփակէ յինքեան

այս միտքն լռամուս

Ուսար բռնե մեր նիւթին դառնալով, ազգին մէջ մինչեւ հիմա տպուած օգտակար ու պիտանի գիրքերը ճանջ նախէն ու անոնց հեղինակներուն, թարգմաններուն կամ տպել տուողներուն շնորհակալ ըլլալէն ետեւ, կը փութամ ազգին համար գեռ պահաս եղած հարկաւոր գիրքերուն վրայօք խօսիլ, (որն որ ինչպէս որ բարեմիտ ընթերցողներս պիտի տեսնեն, ազգին մէջ բնաօգտակար գիրքեր տպուած չեն ըսել չի հասկցուիր), և այս նկատմամբ յառաջ երթալու համար աւելի խաղաղ ճամբայ մը ընտրելով, մինչեւ հիմայ տպուածներուն մէջ օգտակար ու ընտիր եղածները մէկիկ մէկ յիշելու տեղս, միմիայն օգտակար գրոյց ընդհանուր ցանկը հոս կը գնեմ ու կը թողում, որ գրոյց հրատարակմանը վերաբերութիւն ունեցող անձինք, ինչպէս նաեւ ընթերցողներս՝ իրենք բռնեն, բարդատես, հասկնան, թէ այն ցանկին մէջ յիշուած գիրքերուն ո՞րը արգէն ազգը ստացեր է և գեռ ո՞րը անոր կը պահանջէ :

Իսկայ բունն այս ցանկը գնեւէն աւ
ուաջ պէտք է որ ուրիշ քանի մը խօսք
ընեմ ընթերցողներուս :

Ե. իտալեր խնամելով՝ գերբերում վրա
Հասարակութեան կարծիքը՝ հիմայ ազգին
ուսմի շարի ձախորդ չէ. հիմայ ազգին
մէջ ցանկացողներ շատ կան որ գիրք
գրուի, տարւի ու կարգացուի. և ազ
գին այս փափարը թէ և կ'որոք տը լման
չի կատարուիր կոր, գտնէ՝ ոմմէն տար
շարունակ հիւզ տաար կ'որոք գիրք ընդ
Հանուր ազգին մէջ կը տարւին. բայց
այս գիրքերը ըստ մեծի մասին չի մաս
ւած կը մնան կոր, կարդացուածներէն
տը ազգին մեծ օգուտ մը չենլը, և
անոնց ամենը մէկէն ազգին ընթերցա
սիրութիւնը բզբուեալ տարածմը չեն
ըներ կոր, արդեօք ի՞նչ է՝ տար, պատ
ճառք ։

Երբ պատճառը կամ մտնունդը պատճառները թե որ քննելու ըլլայի, կը գտնանք, որ նախ՝ այն գիրքերուն շատը՝ ազգին մեծ մասին յարմար չեն։ Երկրորդ ըստ նիւթայն յարմար եկածներն ալ՝ ուրիշ երկրորդական հանգու մանրեցնելու նկատմամբ ընթերցողաց իարցողութիւնը լեցնելու շատ պակասաւոր են ։

Ազգեր դաստիարակելու հրահան-
գելու համար դիրքեր պետք է. շատ
ազգի, բայց ոմի հասկնալու հնք ազ-
գանքով: Այլ թէ միայն ազգին տղայքը.
Արիշ զարդացնալ ազգաց համար կա-
րելի է, որ մեկը այս կերպ կարծիք մը
հաւանական համարի. բայց մեր ազ-
գին համար, որուն ունեցած պարոն-
ներուն պակասուողով լինալով մեզի չի
կրնար մեծամեծ յոյսեր տալ, ազգին
յառաջանալուն բոլոր օգնութիւնը
դպրոցներէն սկսանելու այն յառաջու-
ղիմութեանը բոլոր միջոցներն ալ ազ-
գին տղայքը համարենքով ազգ պարտու-
միայն դպրոցն առաջըը հասկնալով խեղ-
քի մօտ բանի հէ:

Ուրեմն աղգ բերելով միմեկ աղգին եկեղեցականները հասկնալու րեւելքս այս ալ չըլլար. վասն զի այն ժամանակը բոլոր աշխարհք վաւը մը ըլլալու էր ու մէջի գանուսողներուն ստմնն ալ վանտական : Կրօնաւորի մը դատտարաւ կութիւնը այնքան անբաւական է աշխարհքը կառավարելուն , որչափ որ աշխարհքէն Վրօնաւորը իրեն առանձին կէտեք , առանձին պարտօն ու առանձին նշանակւիներ ունի , ուստի անոր դատտարաւիւնն ալ իրեն սեպհական է , աշխարհականին դատտարաւուէն չի նմանիր : Ուրեմն աղգ բերելով արգեօք աղգին հասարակութիւնը միայն հասկնանք , այն ալ չըլլար . վասն զի , աղգի մը հասարակութիւն թէպէտ ուսմամբ ու կարգով իրնայ շատ աղէկ մտք , բայց աղգ մը նորոգելու չափ ոչ կարողութիւն ունի , ոչ ժամանակ , և ոչ յարմարութիւն : Վերջապէս , աղգ բերելով արգեօք միայն աղգին մեծաւ մեծները , իշխանները կամ առաջնորդները միայն հասկնալու ենք , այս ալ չէ , վասն զի , մեծամեծներուն քննաւորութելով թէպէտ աղգ մը կրնայ ամէն աղէկութեան մօտեցած ըլլալ , բայց բանի որ հասարակութիւնը կայր մը չէ , իրենց ցուցցած լայն նշմարելու կարող չորայ և խեղ անբաւական

չունենայ, մեծերուն գխառ թիւնն ալ
որդիւնաւոր չի կրնար ըլլալ: Ինչպէս
որ ուրիշ ամեն բանի մէջ, ազգ ըսելով
մինչեւ որ ազգին բոլոր կարգերը մէկ
տեղ չի հասկնանք, չստ ծուռ խոր
հաւրդներու ու գործքերու մէջ կ'իյն
նայք, նայալէս ալ՝ դատաւարակութե
մասին պէտք է որ աղբ բառով ազգին
ամեն կարգ մարդիկ մէկ տեղ հաս
կրնանք: Առաջի երբոր կ'ըսեմ ազգին
գիրք պէտք է, կամ երբոր կը կարծենք
թէ ազգը բաւական գիրք ունի, կար
ծիքնիս ուղիւ ըլլալու համար, պէտք
է որ ազգին մէջ ո՛վ որ կարօտ է գխառ
թեան և ո՛վ որ կարող է թէ խնդիրեն
և թէ ուրիշ օգնութեամբը զանիկայ
ընդունելու, իրեն համար մասնաւոր
կ'ըրբեր ունեցած ըլլայ: Եւ ո՛վ որ կը
կարծէ, թէ դատաւարակութիւնը մի
այն գպրոցներէն կ'ըլլէ ու ազգի մը
ժողովրդեանի ամեն կարգին մէջ կը
մտաբանի, ինչպէս որ տրեգալը արեւ
մարքէն կ'ըլլէ ու բոլոր աշխարհք կը
լուստաւորէ, չարաչար կը սխալի: Ճո
ղովրդեան դատաւարակութիւնն, ու
առայոց գպրոցական դատաւարակութե
թիւնը փոքրաւարձաբար կ'աղղեն ի
բարու վրայ, և մինչեւ որ դատաւա
րակութիւնը այս կերպով չի հասկը
նանք, ու բոլոր այնքով կարգի չի դնենք,
տակաւին բուն իսկ տղայոց ծնողքնե
րէն ու գպրոցի վերակացուներէն դատ
ուրիշ շտապաւորներ պակտն չի պի
տի ըլլան գպրոցներուն՝ կարգերն ու
կանոնները խաղաւորելու, կամ որ նոյնն
է՝ ազգին դատաւարակութեանը յայտ
նութեանը տրեւէր ուսման:

Իբրեմի ազգ մը յառաջադիմութիւն ճամբուն մէջ մտած, կամ գիրքի էդովն հարթուստ կամ գոնէ անկարօտ հաւմարուելու համար, պէտք է որ անոր առին ձեի խորք իրեն կրկնութեանը ուղեօսանայը համար հարկաւոր եղած է իրբերը ունենայ, և ազգի մը մէջ ալ գոնէ ինք տարբեր կարգ որոշուելու էրը թիւ, կրօնաւորը, դասատուը, կաւայ, մանկունը, իշխանը, երիտասարդը, ծները, արհեստաւորը և ուսմիկը:

Ուստի շատ ցանկալի բան կ'ըլլար, որ հեղինակ եղողները գիրք գրելու ժամանակնին այս կարգերը աղէկ մը իւրարմէ որոշեն, ու գրութեանն ասոնց որ կարգին համար ըլլալը՝ մինչեւ գրութին վերջին առողջ միտքերնուն չի հանեն: Այս կերպով շատ կատարեալ ու յարմար գիրքեր երեւան կ'ելլեն, եւ լաճը՝ կը կարգադուի, պարտաւ ծախք չըլլար, ու հեղինակներն ալ իրենց բուն նպատակնուն կը հասնին, որ պիտի ըլլայ միշտ աղքին օգուտը ու միանգամայն իրենց առօրէն ժաշտութիւնը:

Այս դիտողութիւնները ընելէս ետեւ, ահաւասիկ այն բերքերուն ցանկը :

Դաստիարակու թիւն մանկանց ,
Դաստիարակու թիւն տղջկանց .
Դաստիարակու թիւն արուեստական
(իւռօթեւիօնեղ)
Դաստիարակու թիւն տնտէսն .
Լրթու թիւն Հաստիարակաց .
Լաւանկան կրթութիւն .

